

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institudam ad cat oileartum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általatok katolikuskok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesleljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felélős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohánytözsdekben.

Husinség Magyarországon.

A szerb vámviszály egy megdöbbentő szá nalmás helyzetet fűdött föl. Magyarországon, hogy lakosságának husételt nyujthasson, rá van utalva a szerb marhára! Szégyen-letesebb gazdasági függés egy bővényter- mesztő és állattenyésztő nemzetre nem képzelhető. Ha ez fenállhat, ugy Magyar- ország — nem életképes. Iparban Ausztria behozatalára vagyunk utalva és agrár ál- lam dacára sem tudjuk népünket hussal ellátni a szerbek marháit nélkül — eddig elképzelhetlen volt. Az adta nemzeti ön- becünket. hogy agrár állam vagyunk, gabonában, husban, tejben élesztára Euró- pának s ime ma azt bizonyítják ránk, hogy Szerbiából lopkodjuk a marhát, különben magunk is éhen maradunk.

Ez mélyen lealázó szégyen s ennek megerősítésével nem szabad a szerb vám- harcnak befejeződni. Mezőgazdasági har- cot Magyarország mindig fölvehet, mert ránk kell szorulni a külállamoknak s nem nekünk függni idegen földtől. Van is az országunkban annyi marha, hogy husszük- ségtől tartanunk sohasem kellene. Hová lesznek mégis? A sok állattal Bécszet etet- jük! Mi magunk bihetetlenül magas hus- árakat fizetünk, sőt igényeinket leszorítva nélkülözzük a tápláló húst csak azért, hogy az osztrákok hizhassanak. Ezzel a

helyzettel mindenképen, még erőszakosan is szakítanunk kell.

Magyarország bősége arra való, hogy a magyar ember ne nélkülözzön. Csak ha nekünk maradt elegendő, juttathatunk kivitelre is. Ezt az arányt fentartani és irányozni a kormányzasi bölcseség hi- vatott. Arra kell törekedni előbb erkölcsi befolyással, hogy vámsorompók nélkül is egyetlen magyar ember se szállítson marhát Bécsbe, amig annak rendes ára itthon is megvan és szűksége van rá a népnek. Csak a felesleget, a maradékot, a selejtet adjuk oda az osztráknak! De ha a szenzalókból kiveszett volna minden nemzeti önérzet és mégis Bécs szájába tömnék a magyar keze elől az ételt, akkor kormányhatósági rendszabályokkal kell a hazafiatlan üzelmeknek gátat vetni. Mert minden írásnál, politikánál hatalmasabb törvény az önfentartás. Már pedig a nemzet önfentartása követeli, hogy saját bőségünk mellett Bécs kényalma miatt hus-inséget ne szenvedjünk.

A mai vámharcnak nem lehet az a megoldása, hogy alávetve magunkat a szerb kormány követeléseinek, kérjük őket a határ megnyitására, mert ez öngyilkosság volna a nemzet önérejtés és életudatlan; hanem a magyar piacot kell tartani a magyar marhát, meg kell mutatni, hogy meg tudunk élni a magunk kenyerén

és husán, de meg nem adjuk magunkat. Most haroban áll az ország. Gazdasági háboru folyik. A háboru törvényei szerint árul mindenki, aki ilyenkor az ellenségnek bármily segélyt nyujt. Ezt csak alkal- maznunk kell. Hus-inség ütött ki az or- szágból s a magyar marhát mégis Bécsbe, az ellenségnek viszik.

A termés.

A földmivelési miniszternek szombat este közzétett hivatalos termésbecsléséből most minden kétséget kizáróan megállapíthatjuk azt, hogy az 1906. év termése jó közepes, még pedig olyan amilyen már igen régen nem volt. És ez a termés biztosítva van annyiban, hogy az több- nyire már kazlakban és magtárakban fekszik.

Az augusztus 1-re vonatkozó termésbecslés ezuttal már annyival is értékes, mert a statisztikai hivatal is rendelkezésére bocsátotta az ezei bevetett területre vonatkozó adatokat, amelyek — a búzát kivéve — nem mutatnak lényeges eltérést.

A bevetett terület volt holdakban:

	1905/906.	1902/903.	Különbözet
Buza	6,232.606	6,031.546	+ 201.060
Rozs	1,975.310	1,979.351	— 4.041
Árpa	1,844.542	1,817.128	+ 27.414
Zab	1,814.555	1,787.809	+ 26.747
Repce	40.828	47.416	— 5.583

Mínthogy az idén is — mint minden évben

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCAJA.

Jogosultak-e a szellemi munká- sok a fogyasztásra?

E kérdéssel vajmi gyakran találkozok a társadalmi munka tényezőit higgadt s megfontolt értelemmel bíráló olvasó. Pedig e kérdés elvá- laszthatatlanul jelentkezik az europaszerte nagy- mérvű mozgalomnak indult s az államok kor- mányainak legutóbb sok bajt s nagy gondokat adó, ugynevezett munkakérdéssel. Az organicus összefüggés, mi a két, — anyagi és szellemi munkások által teremtett eredmények közt létezik, bővebb felvilágosítás nélkül is azonnal észreve- hető. Míg a szellemi munkás a gondolat elemében, annak műveleteiben és nyilatkozataiban él, — addig az ugynevezett anyagi természeti munkás — a természetiség szűk korlátai közt mozog. S míg amaz szelleme által teremt, teremt; emez phisicai erejével, természeti ügyességével testet ad gondolatának. Egyik a másikra vonatkozik. Akármelyiknek leszorítását a munka teréről szükségkép az államok, a társadalmak alapjában megrázkódását — ha nem fölforgatását — ered- ményezné. Azért éppen a helyes irányban vezetett megosztott munka az, min valamely társadalom biztos szilárdsággal nyughat s mi mellett annak elemei ugy egyenkéntiségükben, mint összesé- gükben jól megférhetnek. S mégis midőn e két munkasztyál közötti szerves összeköttetést, a társadalmi viszonyok helyes és zavartalan alakul

hatása tekintetéből, mint szükségszerűt kell is hogy tekintsünk: e nyomatékos ész okok félre- tételével — a nagy munkás tömeg által tagad- tatik a jog a szellemmel munkálóktól — a közöttöki létezésre azon téves indokoktól, mert ez utóbbiak közvelel nem, csakis közvetve folyhat be a terményzésre s így mint nem termelők, mintha csupán csak ingyen fogyasztói a meglévő s nem általuk produkált értéknek, mindezeknél fogva jogosulatlanok is lennének azok fogyasztására.

Nem tesz tehát hálátlan dolog, ha — e már nagy hódításokat tett, hogy ne mondjam, a nagy munkástömegeknek erős meggyőződésé vált téves s következményeiben karos nézetet szigoru bírálat alá véve, komoly meggondoltsággal annak helytelenségét s egyszersmind a szelle- miekkel foglalkozók jogosultságát a munkásságuk által eredményezett értékfogyasztásra — fölfejteti megkiserlem.

A társadalmi munkakérdés terén kezdetben a tisztultság nélküli eszmék és elvek különböző zavart irányokat rendszeresítettek. Az anyagi s társadalmi jólétre törekvő s minden, a maga működési körébe bevonható terményzési ágakat felölelni tudó ész, midőn elveket állított fel az érték, fogyasztás, productivitas, improductivitas, a munkamegosztás, annak előnyei s hátrányai vizsgálata, ugyszintén a lételemzési ágak körül, egy sophisma egész ridegségben szemérmetlenül kandikált ki e szános, sőt több megállapított elvek közül. E sophisma: a szellemi munkások,

mint nem termelők, vagy improductivék, jogosu- latlanok a fogyasztásra, vagy más szóval a ter- mézleti szükségek kielégítésére szolgáló tárgyak felhasználására. E tan, mely merészen ütötte fel fejét s mely ma is talál számos követőkre, — különösen a communismus hívei között — nem állhatja ki a bírálatot, bár első tekintetre ugy is látszik. De ez csakis látszat, mely azonnal szétfoszlik, mielőlt a fogyasztás fogalmát bon- coljuk, elemeire széttagolva azt.

Mert mi is tulajdonképen a fogyasztás?

Meglévő értékünkért nyert dolgok elhasz- nálása.

Két fő alkot-eleme van ennélfogva a fo- gyasztás fogalmának, t. i. érték s az, mit azért nyerünk, t. i. valami dolog. A mily mérvben van értékem, hogy szükségleteimet kielégítek, ép oly mérvben s annyira veszek részt a fogyasztók seregében. Ugy, de az érték előállításának leg- főbb faktora a munka, a saját éneben rejlt szorgalmi alap s így a fogyasztás fogalmáról visszajutunk a munkáéra, mint a melyből foly szükségkép amaz. A munka lévén a terményzés terén a legfontosabb tényező az anyagi jólét eszközésére, mi éppen a közgazdászlat feladata, annak — az egyének sajátos jelleméi — a tár- sadalomban elfoglalt különleges helyzeteiből folyólag okvetlen meg kellett oszolnia. Ime a munkamegosztás mily logicai egymásutánban foly a fentebbi fogalomhatárolatokból.

Nem fejtetem a munkamegosztás, mint a társadalmi jólét eszközei sokasítójának az egye- temes emberiségre gyakorló áldásos befolyását s mellette feltűnő árnyoldalait, mit példakép az

Mai lapunk 4 oldal.

00000445

— kisebb-nagyobb mértékben elemi csapások okozta károk fordultak elő, valószínű károsodásra felvehető: A buzavetésre körülbelül 1½—2 százaléka, a rozsvetésekre egy százalék, az árpára két százalék, a zabvetésekre egy százalék. Ugy, hogy ezzel szemben a tulajdonképpeni learatott terület így lesz számítható:

Buza 6,123.806 kat. hold, rozs 1,955.610 kat. hold, árpa 1,807.642 kat. hold, zab 1,796.410 kat. hold. Az ideiglenesen számításba vett elemi csapások okozta károk figyelembevételével a valószínű termés lesz:

	Kat. holdanként és ország-átlag-bau métermáza	Összesen megközelítőleg millió métermáza
Buza	7.66	46.87
Rozs	6.78	13.11
Árpa	7.53	13.62
Zab	6.72	12.08

Amellyel szemben a múlt évben termelt buza 42.87, rozs 13.74, árpa 13.60 és zab 11.32 millió métermáza.

A repce az idén nagyjából gyenge közepes terméshozammal fizetett.

A tengeri további fejlődése kedvezően halad. Jól virágzott, szépen csövesedett és szemképződése is kedvezően indult meg, sőt a korai fehér és egyéb korai fajtáknál a szemek elvéve már keményedni kezdenek. Sokfelé azonban úgy a további gyarapodáshoz, mint főleg a szemképződéshez mielőbbi esőre volna szükség. Ennek idejekorán való bekövetkezése esetében általában jó, helyként igen jó tengeri termésre lehet kilátás. Kivételt csak a késői tulnedvesség vagy késedelmes művelés következtében visszamaradt vetések képeznek, melyeknél az elmaradás alig pótolható helyre.

A korai burgonyát többnyire kielégítő, helyenként azonban jó eredménnyel részint felszedték, részint még szedik; néhol általában jó, sőt helyenként igen jó termést ígérnek.

A kerti vetemények általában jól fejlődtek és jó termést ígérnek.

A bab és egyéb hüvelyesfélék, kisebb károktól és hiányoktól eltekintve, általában jól gyarapodnak és kielégítően hüvelyesednek. Többnyire érni kezdenek vagy már beérték. A korai

babot szedik és piacra viszik. A káposzta, habár sok helyütt esőt kíván, általában jól fejlődik s a fejek szépen borulnak. Köles és tatárka. A korábbi kölest — bár helyenként ritka maradt — általában kielégítő eredménnyel kászálják.

A komló általában jól áll és kielégítő termést ígér. A dohány korábbi ültetési jól gyarapodtak és jól állanak s a beért levelek törését megkezdték. A későbbi ültetések szintén jól állanak, de esőt kívánnak. Len és kender. A lent a sík földön általában kinyújték s a kikészítés munkálatai is helyenként megkezdték különböző, de többnyire kielégítő eredménnyel. A kender jól fejlődött, jórészt elvirágzott és nyívését megkezdték.

A cukorrépa és takarmányrépa vetései az ország oly vidékein, ahol még utóbb is esők jártak, jól fejlődnek, sőt helyenként igen jól állnak. Az ország közép és déli vidékein az eső hiánya következtében fejlődésben megakadt.

A gyümölcsfák termése egyes vidékek és egyes gyümölcsfák szerint különböző. A szárazság és fergesedés következtében csökkent a termés. Aránylag még leg több az alma, kevésbé kielégítő termést ígér a körte, szilva és dió.

A szőlő további gyarapodását a szárazság több vidéken hátráltatja s a kedvezőtlen virágzás következtében amugy is szenvedett szőlők firtfejlődése alig kielégítő. A peronoszpora és odium fellépését többfelől jelentik. Esőjárta vidékeken a sok gaz miatt újabb kapálás szükséges.

ÜJDONSÁGOK.

— **Személyi hír.** Zichy Jenő gróf, városunk országgy. képviselője tegnap városunkba érkezett.

— **Aranymise.** Emlékezetes ünnep folyt le a hó 6-án Teésen (Veszprémmegyében). A községnek 44 év óta szeretett lelkesze, ft. Setestén József kiérd. esperes, tartotta a ker. papság, számos tisztelői és a közszegbeli hívek részvétele mellett aranymiséjét. Az ünnepélyt nagyban emelte Ömlőtősa dr. Prohászka Ottokár székes-

fehérvári püspök ur jelenléte, aki az aranymisét a szent mise olvasásnál vezetni volt kegyes. Jutalmazza Isten hosszú élettel hű szolgáját.

— **Közigazgatási ülés a városnál.** Székesfehérvár szab. kir. város közigazgatási bizottsága tegnap délelőtt tartotta havi ülését — gróf Szechenyi Viktor főispán távollétében — Havranek József polgármester elnöklété mellett. Az ülésen jelen voltak: Tóth István főjegyző, Stuller József pénzügyigazgató helyettes, dr. Bierbauer Viktor tisztifőorvos, Krécsey Miklós államépítészeti főmérnök, Bognár József m. kir. főállatorvos, Diebala György közgazdasági előadó — dr. Löwy Károly, dr. Fanta Adolf, Fittler Béla tisztifőügyész, Tóth Artur, Karl István, dr. Eisenbarth Károly és dr. Kövessy István.

A rendőrség jelentése szerint, amelyet Tóth István főjegyző olvasott fel, julius havában a következő bűnetek sok fordultak elő: Hamis pénz forgalomba hozatala 1, Okirathamítás 1, Szemérem elleni cselekmény 1, gondatlanságból okozott emberölés 1, az ember testi épsége elleni cselekmény 17, lopás 56, vagyon elleni egyéb cselekmény 11, Egyéb büntettek és vétségek 35. Összesen: 108. Ebből elintéztetett: 73. Hátralék: 35.

A rendőrség kihágási osztályánál összesen 84 feljelentés tetített 110 egyn ellen.

Szalay Gyula asztalossegéd és Vértes Aladár fűszerkereskedő kivételes nősülési engedélyért folyamodnak, amely kérelmet a közigazgatási bizottság pártolólaj terjeszt a honvédelmi miniszter elé.

Stuller József pénzügyigazgató helyettes jelenté: A kincstári követelések összege julius hó végéig — beleszámítva a múlt évi hátralékot — kitett: 1:420:074 kor. 63 fillér. Ebből befizetett: 1:121:210 kor. 20 fillér. Hátralék: 598:864 kor. 43 fillér.

Az államépítészeti hivatal és az állatorvos jelentése után az ülés 11 órakor ért véget.

— **Uj népkönyvtár.** Darányi Ignác földművelésügyi miniszter a sárszentmihályi gazdakörnek egy 100 kötetes népkönyvtárt adományozott és könyvszerény beszerzésére 20 korona államsegélyt utalványozott ki. A szépen működő gazdakör iránt ezzel azt hisszük, hogy az érdeklődés még inkább fokozódik fog.

— **Székesfehérvár közegészsége.** Dr. Bierbauer Viktor tisztifőorvos a város közegészségéről a tegnapi közigazgatási bizottsági ülésen a következőket jelentette: A város közegészsége a lefolyt julius hónapban sem volt kedvezőbb az előző hónapoknál. Míg a halálozások száma a többi hónapokéval lépezt tart, addig julius hónap mutat legkisebb születési számot. A vörheny és kanyaró

egyeseknek munkájokra adott monopoliumpokban is közvetlenebbül szemlélhetünk — amazok ugyanis tulszárnyalván emezt, csupán csak a megosztott munka által teremtett új helyzetet, az ennek folytán minden termelési ágra özőnként töltő embernek különböző munkásságai adását vázoló.

A megosztott munka az egyeseket különféle munkássági körre utasította. Elkülönözó hatásánál fogva az élethetési, azaz a termelési ágakat is kijellette. Itt azonnal kiáltón követel helyet a szellemi munkás is. Mennyiben jogosult most már a kombináló szellem a többi anyagi tényezők közötti létezésre: termelés a szellem: s ha igen, jogosult-e egyszersmind a fogyasztásra: E kérdésekre következőleg válaszolok:

Az emberiség primitív állapotában, midon még egészen a természet erőire, illetőleg az őstermelésre volt szorítva; ezen földhöz kötöttségéből csak hosszú és küzdelmes idők elfolyta után vergődhetett el a mai napság elfoglalt állapotra. Az őstermeléssel foglalkozó egyetemes emberiség az e téren helyes és üdvös kezelés után sovárogván, mitután előbb rendszeretlenül s a népesség nagy mérvű szaporodattal a természeti alapoknak majd végképpeni kimerülésével üzetett, e veszélyes mozzanatok figyelmes észlelése s ama bajok lehető orvoslására utasították, már önlétük fenntartása szempontjából is első fokozat az emberiség. E szemlélődés okozta azután, hogy váltak ki az emberek közül számosan, kik a helyes termelési felvált megállapítva, tapasztalataik s ismereteik forrását feltárták az ezt nélkülözőknek. Szaporodván a természet erőit vizsgálók száma, az egy osztálylyá nőtte ki magát, mely tehát

combinálás után közvetve hatott a természet erői fokozására.

Ez osztály munkásai, mivel a gondolat elemében éltek, mindinkább nagyobb terti foglalatot, függetlenítettek is magokat a lelket megötölő, gőppe tevő munkától, minék folytán megszületett a szellemi munkások s azok munkássági köre, természetesen a tudomány számtalan ágai szerint, számtalan munka nemben.

Visszatérve ismét fejtegetésem sajátképpeni tárgyára, kérdem, ha én valamely nép jölléte orgbitésére, meglevő terményzésre képes eszköznek fokozására szellemi munkám által áldásosan befolyok, ki fogja azt mondhatni: „te nem dolgoztál, hat ne is egyél”, „nem termeltél, nem is fogyasztatsz, mincs helyed a társadalmi munkások között.”

Ily sophisticated nézetekkel szemben harcolni kell az emberiség igen jelentékeny, még pedig az értelmiség tulsúlyát magában egyesítő — részének. Hiszen a tapasztalás tanúsága szerint hül van nagyobb jöllét, mint magas fejlempulcon álló, kultivált népeknek. Arra pedig, hogy valamely nép jölléteke örendhessen, azaz fel tudja használni ökszerűleg a természet által önkényt, de korlátlan mennyiségben adott, vagy pedig azza tehető s ennél fogva értékes tárgyakat: — nem-e a szellemi munkások folyának be legkövetlenebbül, mint kiváló organumai a tapasztalatok által megerősült tudományosságának? Vagy tán minden önbecslet s szellemi értéket öző egyn arra legyen-e kárhözható, hogy vagy csupán iparos, kereskedő, vagy alantabb fokozat ács, kőműves, kazánfűtői pályára lépjen s csak a szellem magasb régióban élő munkások szorítottassanak le — mint

haszontalan tagjai a társadalomnak — a munka teréről. Sőt ellenkezőleg! Epen a munkam-gosztas alakító s elkülönözó hatása tette lehetővé, hogy ne csupán egynehány termelési ágra szorítottassék az emberiség, hanem megoszolva, minden irányban hasson a közjölét emelésére s ez által teremtsék meg a becsületes munkát. Szomorú sorsa lenne azon államnak, vagy nemzetnek, mely a tudomány hatásait visszatökrözöttö tudósokat kizárná kebeléből. Valóságos visszaesés lenne az ősi kezdetleges állapotba, hol csak a földművelés — hogy egyebet ne említsék — minden vezetö nélkül gépies eredményt, de nem egyszersmind az értelem teremtette helyes elv szerinti kezelést is láthatnánk. Avagy ki ad helyes irányt a műveletlen tömeg munkásságának, ha nem a szellemi munkás: A szellemi munkás az, ki az erkölcsi világ fejlesztésére, a jog s erkölcs tanainak tisztázására, a vallásosság, a fölvilágosodás, a szabadság isteni igéncik hirdetésére merész lélekkel s ezek folytán a becsületes munka teremtésére is vállalkozik. Azt már csakugyan nem lehet vitatni józanon, hogy a szabadság minél fokozottabb mérvbeni fejlesztése a munka fokozatos alásüljedésére, hanyatlására vezetne. Sőt épen megfordítva. A szabadság, mint mindennek, úgy a munkásságnak is éltető napja. Minél szilárdabb tehát valamely szabadságnak örvendő állam organisatioja: a munka termelési ágak annál több irányban ágaznak benne szét s hatnak közre a jölet, a vagyonosodás emelésére. A szellemi munkások, azert, mint a gondolat elemében élők — midön a lentjelzett fogalomhatározatok örvényesítése által a külvilágban, vagy konkrét esetet véve fel valamely államban — a munka

is szörványosan van; a két betegségen kívül a nyári béluhurut voltak az uralkodó megbetegedések. — Született 69 ebből törvényes fiú 35, nő 32, tvtelen fi 1, nő 1. — Házasságra 17 pár lépett. — Elhalt ellenben 76, és pedig fi 39, nő 37. — Ezek közül 7 éven alul volt törvényes fi 18 nő 11, tvtelen fi 1. — Szt. György kórháznak 12 halottja közül 8 idegen volt. E szerint a halálkozás a születéseket 6 tal mulja felül. — A halottak közül az idegeneket leszámítva ma a népesség szaporodás 1. — Nevezetesebb halál okok: Veleszül. gyengeség 6, béluhurut 11, kanyaró 1, vörheny 3, hasihagymáz 1 (kórházi), tüdőlob 6, tüdővész 10, guta 5, vízkór 1 elmebaj 1, aggkór 7, véletlen 3 (légkömregzés.) Járványos körök állása a következő volt: Hasi hagyomány maradt 2, gyógyult 1 elhalt 1. Kanyaró maradt 21, szaporodott 52=73 ebből gyógyult 61, elhalt 1, ápolás alatt maradt 11. — Vörheny maradt 14, szaporodott 31=45, ebből gyógyult 27, elhalt 3, ápolás alatt maradt 5. — Difteritis 2, gyógyultak. Járványkórház nyitva van.

— **Hát ez mi?** A legmélyebb megbotránkozással értesülünk arról az eléggé el nem ítéhető visszaélésekről, amely tegnap egy szabad polgártársunkat a katonaság, illetőleg annak egy-két abnormis gondolkozása tagja részéről érte. Személyes szabadságában sértették meg egyik polgártársunkat oly módon, amely egyencsen vérlázító s amelyért a szabad polgárok szabadsága nevében a legteljesebb elégtételt követeljük.

Az eset a következőképp történt:

Tegnap este több vasuti alkalmazott s egy városi tisztviselő kinn voltak a szőlőben. Tizenegy óra tájban hazajöttek s utjuk a Budai-uti gyalogsági laktanya mellett vezetett el. A társaság két része oszlott. A városi tisztviselő fiával és egy másik fiatal emberrel előbbre ment, a három vasuti, köztük Fehér Ottó vasuti tiszt, akit legutóbb Budapestről helyeztek át városunkba, vagy 20 lépéssel utánuk ballagtak. Jó kedvükben dalolgattak s többek közt a következő, újabb népszerű nótát dudolták:

Kossuth lova megérdemli a zabot.

Körüljárta kétszer is az országot.

Ha harmadszor körüljárhatta volna,

Most a magyar, most a magyar osztrák-magyar [nem volna.]

Természetes, hogy eszükbe sem jutott ezt bárkinak a bosszantására énekelni s eszükbe sem jutott, hogy ők most a cs. és kir. gyalogsági

terén annyi üdvöset teremtenek, nem bírnak-e azok ily eredmények folytán jogosultsággal, arra, hogy a többi munkások társul nem fogadhatnák őket? Ha csakugyan igaz, mert igaz, hogy eredményeket ők is, még pedig magasabbakat produkálnak, annál fogva terményzők, miért is elesik a fogyasztásai jogosulatlanoktól szóló tan. Az jogosulatlan a társadalmi értékfogyasztásra, ki nem termel, ki csak a meglévő tőke-értéket, vagy a természet által önként nyújtott tárgyakat saját szorgalmi alapjának azokra való befektetése nélkül fogyasztja. Az ilyen, nézetem szerint még létezési jogosultsággal sem bír, mert szükség, hogy a társadalom minden tagja saját állásához mért munkáját míveljen, csak így lehetvén elérni azon feladatot, melyre éppen a nyüzsgő, önző embersereg tör: az anyagi jólét felvirágozását.

Láthatni rövid fejtegetéséből is, hogy a szellemi munkásnak mily haláladatos tér nyílik munkássága érvényesítésére. A legfőbb, a legelső hely a munkások között ötet illeti. A szellemi igazgat már mindent, azért csakis az igazságnak tartozunk, ha annak munkáját egyebek fölé emeljük. Mint eredményére nézve legjobb, legtöbb s legtekélyesebb munkát termelő, igen is bír joggal a társadalmi értékfogyasztásra.

Hódolunk tehát mi is a legnagyobb következetességgel a közzgazdászatan emé tantételének: „A ki termel, csak az fogyaszthat”, — a szellemi is termel, tehát fogyasztásra is jogosult.

Kálmán Lajos.

laktanya előtt mennek. Csak akkor álmélkodtak, mikor a kaszárnyából kirohan az őrség: egy szakaszvezető, egy káplár s egy közlegény s németül megállít- parancsoltak.

A megtámadottak természetesen megkérdezték, hogy mi az oka a szokatlan eljárásnak, a mit azonban az őrség vezetője legkevésbé sem volt hajlandó megmagyarázni. Közben odament az említett városi tisztviselő is és figyelmeztette az őrséget, hogy itt rendzavarásról szó sincs, de ha volna is, a katonaságnak a kaszárnyán kívül nincs joga a polgárok ügyeibe avatkozni, mert az a rendőrséghez tartozik. A buzgóságtól elragadtatott szakaszvezető azonban nem akarta megérteni ezt az érvelést, hanem Fehér Ottót, a ki velük beszélt, a kaszárnyába akarta kísélni. A városi tisztviselő szintén tiltakozott ez ellen és követelte, hogy ő is a kaszárnyába mehessen s az ügyeletes tisztnek megmagyarázhassa a dolog mibenlétét. A katonák azonban nem hallgattak szavára, hanem Fehér Ottót gyorsan közfoglalták és szuronyok közt a kaszárnyába vitték s a vaskaput hirtelen bevágták mögötte, a tisztviselőnek pedig fegyvert szegeztek. A városi tisztviselő látván, hogy itt a durva brutális erőszak lett úrrá a szabad polgár szabadsága felett, a rendőrségre sietett, hogy az esetről jelentést tegyen. Simon Sándor rendőrkapitány 1 óraker kiment a laktanya és magyarázatot kért. Sztuter nevű bécsi születésű káplár azt felelte, hogy a füst urak megtiltották, hogy valaki a kaszárnya előtt daloljon s ezért vezették be Fehér Ottót. Simon alkaptány az ügyeletes tiszttel, Kovács hadnaggyal kiváncsi beszélni, de a folyosón való egy negyed órai várakozás után nem juthatván hozzája, eltávozott. Ekkor az uhánus laktanyában akart orvoslást keresni, de ott sem beszélhetett az ügyeletes tiszttel Rodic-cal, azzal utasították ugyanis el, hogy tessék reggel 8 óraker jelentkezni. Az ügyet most Havranek József polgármester vette kezébe.

Fehér Ottó fél óráig volt a kaszárnya foglya s a káplár ur nagy kegyellemmel szabadon bocsátotta, azzal a megjegyzéssel, hogy látja, hogy intelligens emberrel van dolga.

Bármiként legyen is a dolog, akár egy alantas katonának ügytelensége folytán történt a botránny, akár felsőbb helyről hibás valaki annak előidézésében, a legteljesebb elégtételt kérünk a megsértett szabadságnak. A katonaság és polgárság a legjobb egyetértésben élt eddig városunkban, a békét nem zavarta meg semmiféle okvetetlenkedés, ennél fogva reméljük, hogy a legfelsőbb katonai bíróság példás büntetéssel fogja sújtani azokat, a kik visszaélve a kezükbe adott hatalommal, a nyers erőszak uralmának mesgyéjére léptek. Mi hajlandók vagyunk azt hinni, hogy a helyben állomásozó katonaság vezetősége már most a legteljesebben eltiltói az ostromba eljárást.

Több oldal felzárkózásra van szerencsém a n. é. közönséggel tudatni, hogy hetenkint csütörtök, szombat és vasárnap a felvételeket személyesen eszközölöm. Szigeti fényképész.

— **Az aggintézet szenzációja.** A hova pihenni térnek a társadalmunk egykor erős, ma roskatag alakjai, hogy csöndes pipaszó, vagy aszsonyok szórakozását képező terefre közt morszolják le életüknek még hátralevő kevés napjait — ott napok óta felborult a nyugalom. A pipa szokatlanul gyakran alszik ki a szípkoló ajkak között s a kik eddig a nyelvpárbaiban gyakorolták magukat s legalább egyszer-kétszer rangosan összepöröltek, hirtelenben letértek a vitás kérdések himes mesgyéjéről s csillogó szemekkel, beszédes ajkkal tárgyalják a nagy szenzációt.

Mert hát az aggintézetnek napok óta komoly, életbevágó szenzációja akadt.

Van az intézetnek egy régi öreg butora az öreg Varga József. Nemcsak egészséges humoráról, hanem az ingó-rengő járásáról is nevezetes az öreg. Valamikor, nagyon-nagyon régen, mikor még más csillag ragyogott a : égen, huszárosan pattant fel a nyeregbe. De hát a jó idők elmúltak s az öreg Varga József ma már 4 lábball, a két régivel meg két bottal ballag az öregség röögös ösvényein.

A napokban aztán különös dolog történt az öreggel. A pipa kezdett nem izleni neki, a hátát hideg borzongatta s a jókedve, a mely eddig állandó társa volt, elszontyolodott. A magyar ember ha így van, s különösen ha oly magas életkért, mint Varga József az ő 79-dik esztendejével, az ilyen eseményekben a halál előszelét éri. Varga József is ilyenformán gondolkozott s megkezdte előkészületeit földi ügyeinek rendbehozására. S uram fia! a legfőbb gondja abban összpontosult, hogy szívügyeit rendbe hozza. Volt és van valakije, kihez hosszú esztendőkon keresztül a gyengéd vonzalom rózsaláncai fűzték, a kinek lépteit olvadó tekintete szokta kísélni s a ki után szívesen elment volna a harmadik hátrába, ha a közsvény a 79-dik esztendő körül nem volna nagyobb ur minden szerelmes szív szerelménél. A menyasszony özv. Zeucs Dánielné, szül. Kerstner Anna, akit az öreg Varga kedveskedve — talán az orr táján viruló cseresznye szín bíboráról Cseresnye Náninak szokott volt címeznis s a ki az idén 89-dikszert érte immár meg a rózsanyílást, két férjet és sok-sok szép rózsaszínű álmat temetett már el életében, Varga József iránt érzett igaz vonzalmának palántáit még mindig szorgalmas hűséggel öntöztette.

Közös akarattal elhatározták, hogy a mit egymásnak annyiszor mondogattak már, a nagy nyilvánosság előtt is elfoják rebegni: — a boldogító igent.

A készülődés egy kissé hosszadalmas volt, állítólag azért, mert a boldog menyasszonyt annyira meghatotta a készülődélen levő örömlünnep, hogy keblének lobogó érzelmeit nem sajnálta itt-ott megöntözgetni is, aminek viszont az lett a következménye, hogy nemcsak lépései, de nyelve járása is akadályokba ütközött s az illetékes fórum előtt vajmi nehezen tudta a boldogító ügy részleteit feltárni. Sok kísérlétezen után végre az ügy dülőre jutott s a napokban előbb a polgári hatóság, majd az egyházi hatóság előtt, annak rendje és módja szerint az ügy bonyodalmait a lovagiaság és törvényi intenciói szerint elintéztették.

Azóta nincs boldogabb pár Varga Józsefnél és szeretett életetárjánál. A boldog menyasszony órák hosszat elüldögél a hűségese nek ágya szélén, meleg szeretettel fogja a kezét és készül arra az esetleges fájó pillanatra, amelyen az öregje után maradó temetkezési költségek (körülbelül 400 kor.) rája maradó részét a zsebkendője sarkába kötheti. (A szerelmi házasságnak ez volt ugyanis a prózai oldala.)

Az intézet lakói pedig — férfiak és hölgyek egyaránt — kipirult arccal tárgyalják azóta az izgalmas ügy részleteit, föl-fölcillan a szemük a régmúlt időkre való boldog emlékezés, amikor ők is boldog menyasszonyok és vőlegények valának s bizonyos foku gyengéd irigységgel tekintik az ifju házaspár turbékolását, akikre késő ősszel tavaszi napfény sugara ragyogott fel.

Jó minőségű pörkölt szalonna nagyobb mennyiségben kapható Lukácsy Antal Rákóczi-utcai Feszkereskedésében.

— **Barlanglakók.** Tunisz déli részében erdekes barlanglakókat figyel meg egy francia tudós. Vagy tizenötözezen vannak, akik a Matmatahegy északi részén laknak barlangokban. A hegy alján körszerű vagy négyzetes nyílások vannak, melyek kutak nyílásainak látszanak. A lakások tíz méternyire vannak a föld alatt. Tágasak és kényelmesek, nyáron nagyon hűvösek, télen melegek. A barlanglakók főleg datolyát, szárított fűgét, kecsketejet esznek. A barlanglakók nem szeretik a munkát. Szükségleteik rendkívül csekélyek, úgy, hogy beérhetik a munka minimumával.

— **A meglopott sertéskereskedő.** Hajdu Ferenc sertéskereskedő Szeder-utca 51. sz. alatti lakos a napokban Várpalotán járt az ottani országos vásáron, ahol négy darab sertést adott el, melyekért 272 koronát kapott. Hajdu délután 4 órakor indult hazafelé. Amikor már uttrakészen állt, megszólította régi ismerőse Schweiger Pintér János helybeli Rác-utcai napszámos és kérte, hogy hozná el kocsiján Székesfehérvárra. Hajdu szíves örömmel teljesítette Schweiger Pintér János kérését, mért remélte, hogy így kettesben Székesfehérvárig rövidebb lesz az út. Útközben a csöri vendéglőben Hajdu egy pohár bort is fizetett utitársának. Amikor Székesfehérvárra értek és amikor Schweiger Pintér János már elbucszozott, vette észre Hajdu Ferenc, hogy pénztrácska eltűnt. Feljelentésére a rendőrség kérdőre vonja Schweigert, de az mitsem akar tudni a dologról, dacára, hogy Hajdu Ferenc erősen állítja, hogy pénztét csakis ő vehette el. A rendőrség tovább kutat.

— **Görvélykörös gyermekek** szedik a „Siroin Roche”-t. Ez a legjobb creosot-készítmény, melyet a gyermekek a legszívesebben szednek. Kínító hatással van az általános józásra. Az orrseregiók elmúlnak és a duganatok visszamennek. Jobban használ, mint csukanyaj-daj és vas, melyekkel párluzamosan is jó ideig használható. Kapható a gyógyszerüzletekben.

— **Szerencsétlenségek a cséplés körül.** Tóth István rétszilasi 15 éves fiú a cséplőgépján elindítása közben oly szerencsétlenül bukkott el, hogy a forgó fogaskereket hasát feltépte. Elettveszélyes sérüléseivel Budapestre szállították. Gerze Ferenc körtvélyesi bérlő munkások hányában egész házanépét munkába állította. Anyosa, aki a forgón ülve a lovakat hajtotta, elszédült és oly szerencsétlenül bukkott a kerekek közé, hogy kezét-lábát törte. Állapota súlyos.

— **Baleset munkaközben.** Dörögdy József sárbogárdi lakos, a napokban motoros gépjének kerekét akarta megigazítani, amikor a gép tüzében volt. A kerek elkapta a könnyelmű ember karját és három helyen eltörte. Dörögdy Józsefet súlyos sérüléssel Budapestre szállították.

Jégszekerények nagy választékban kaphatók Márkus Simon özv. és fia cégnél, Jókai-utca 16.

A cigányokról.

Nyáron a faluk csendesek, elhagyottak lesznek, csak az öregek, meg a gyerekek maradnak lthon. Ezek vigyáznak a bogárhátú hazakra, a tulipánvirágos kis kertre, meg az apró jászagra. Hát hiszen jó is lesz vigyáznunk, mert a faluvegen, az erdő szélén már felültek satoraikat a kóbor cigányok is. A nyakig meztelen lábú rajkók ott futkosnak már az országuton a kocsik után, hogy fillérekért, meg szivarveget koldújanak. A ven kártyavető cigányasszony ott szimatol már a házak körül, hogy hol lehet szert egy kis prédára. Csak egyszer-kétszer megy végig az utcákon, már ismeri az egész falut. A házakban lakóknak személyes tulajdonságait leolvassa a falakról, a kőrákásokról, titkos jelekből, a melyet csak ok, a kóbor komák ismernek.

Mindig ilyenkor szoktak megjelenni egy-egy falu határában, de nem azért jöttek, hogy részt kérjenek az arató, a mezői munkából, hanem hogy arassanak a tilosban, bár en már láttam arató cigányokat is Meszaros Matyas gazdánál, hanem ezeknek a munkájában nem is volt kuszónet. Reggel valahogy csak belevágtak a kalász-erdőbe a kaszát a s barnahajú, fekereszemű cigány menyecske is megpróbálkozott a sarlóval, hanem egyszerre csak elkezdett ám az egész banda keservesen nyögni es jajgatni:

— Jaj... Meghaltunk! Vegünk lesz!

— Mi bajotok? - kérde Meszaros Matyas gazda, aki épen akkor kerüle arra a tanyájáról.

— Vegünk van! Jaj, jaj, a gyomrunk! Beletünk ütött a koera!

Es jajgattak mindaddig, míg a gazda egy

korsó törkölypálínkával meg nem gyógyította őket. Hanem ezután kezdődött a java. A reggeli után azzal az indítványával álltak elő, hogy miután még rettenetesen éhesek, ök most egyszerre megennék az ebédet, vacsorát is, hogy azután egyfolytában annál nyugodtabban dolgozhassanak. A gazda próbára belement az alkuba. Megették, felfalták az egész napravalót.

Hanem mikor most a rendek közé állították őket, hát megszólalt ám a legöregebb dáde:

— Instálom gazd'uram, ugy-e megettük az ebédet is.

— Meg.

— A jó vacsorát is!

— Azt is.

— Hát gazd'uram, hát vacsora után még az ides öregapánk sem szokott dolgozni.

Mivel pedig Mátás gazda erre a kijelentésre szörnyű méregbe jött, hát úgy szétzaladt az egész cigánykaraván, hogy még a kakukmadár is kacagott utánuk. Mészáros Mátás pedig még most is kergeti, ha meg nem unta a cigány részes aratóit.

Hogy micsoda veszedelmes a kóbor oláh-cigányfajzat a társadalomra, a vagyonra és életbiztonságra, arról sokat írtak, sok tapasztalatunk van. Hanem azt kevesen tudják, hogy ahány oláh cigánykaraván csak van ebben az országban, vagy az ország határain túl, az mintegy szövetkezeti szervezetben van egymással. Es ez a legveszedelmesebb szövetkezet, mert célja a legveszedelmesebb szövetkezet, mert célja a becsülettel szerzett vagyon ellopására, rablására s kioltására irányul.

Valamikor a nagy magyar Alföldön pásztor-emberek, szegénylegények a kutagásokkal telegráfáltak egymásnak. A kutagas mozgásából tudta meg a futobetyar, hogy merre jár a perszektutor a pandurjaival s merre szabad a határ. Nos, hat a kóborcigányoknak is megvan a maguk eritkezési módjuk a távolból is, habár nem is veszik igénybe a m. kir. postát. Ertesíti egyik vajdaalja cigány a másikat minden örömeiről, bajairól s arról is, ha esetleg jó fogast csinált. Megyek az országuton, latok egy törött vesszút a kavicsfalomból leszurva. A vesszőre fekete hajjal nehány szál szalma van kötve. Te nem tudod, hogy mit jelent ez az egyszerű jelvény. Neked ez nem beszél. De beszél az utanan jövő cigánykaraván. Azt beszél, hogy emel és emel a karavánal meghalt a vajda, oda van a vajda. Hogyha valami nyílt virág van a törött vesszőre hajszállal kötve, az terjes asszony halálát, ha pedig biboban lévő virág, az leány halálát jelenti. Minden vajdaalja oláh-cigányának megvan a maga színe is, vagy színes jelvény összetetele. Ha egy elhagyott cigánytanyára ersz es ott valami piros, vagy sarga, vagy masszini rongyot talalsz, az azt jelenti a hozzartonek, hogy ott ez es ez a vajdaalj taborozott. Sot tovább megyünk. Minden cigányuk is megvan a maga jelvénye, melyet a vajda ajándékoz az egyeseknek. Ez a jelvény is arra valo, hogy egymás sorsáról, holleterol is hirt tudjanak adm. Ha a cigánytanyan egy rozsdas bicskat talalsz a földbe szurva, tudod-e mit jelent az? Az azt jelenti, hogy nagy baj van. Gyilkosság törtent. Ha a rozsdas bicskára valami maizag is van kötve, az azt jelzi, hogy a gyilkosok kezre kerültek. Ahány maizag, annyi gyilkos cigány elfogatasat jelenti.

Treszka nemem csodalkozik azon, hogy a kártyavető cigányasszony, akit most lat eletben eloszor, színte egész eletolyasát, múltját ismert. Megmondja, hogy egy leánygyermeknek anyja, hanyat temetett el. Szereti es az urat s uram bocsass meg azt is, hogy volt-e szeretője. Kiolvas mindent a szemebol, a tenyerebol, o legalbb azt hiszi. Hat hogyne lenne el a jövendomsorsát is. Pedig Treszka nem csak nezne meg kúnt a haza laiat s olvashna el azt a sok akom-bakomot mindjart masként gondolkodne. Nezze csak azt a szennel irt kort s abban az a fekete pont azt

jelenti, hogy kelmed olyan asszony, aki kártyavetésért, jövendomsorsát még a rokolyáját is odaadja. A többi krix-trax az is mind kelmedről meg a kelmed háztájáról szól. Az a másik kártyavető cigányasszony mondja el most ezeket kelmedről ámennek. Az, aki vagy két esz'endeje járt ott a portáján. Tudja akkor, mi-or még a sonka es az oldalas is elveszett az éléskamrából.

Egyik házon négy vízszintes vonalat látunk felpingálva. Nektünk fel se tünk, pedig az azt jelenti, hogy ott mérges ember lakik, oda be ne menjen a cigány more, meg a bukfcnc. Ha a falu végén három csillag es alatta egy „stráf” van az egyik ersz alá rajzolva, az azt jelzi, hogy csendőrörs van a faluban, jó lesz hát vigyázni. Vagy vigyázva lopjatok.

Mert ha bográcsot kalapál is, csak lop, mindig lop a cigány. Azt tartja, hogyha a mezők madara is leszálhat a buzatáblára csipegetni, hát ő miért ne bánthatná a másét? Es bántja is. Neki, az ő elvadult lelkének nem csinál furdalást a lopás, a rablás, még a kiontoit embervér sem. Mert nem retten vissza ez a vakmerő, vad faj, akit meg nem szelidített a civilizáció a gyilkosságtól sem. Csak háromtól retteg: 1. „hogy a tekintetes, nagyságos, méltóságos szolgabíró ur lenyíratja bodor haját, 2. hogy börtönbe kerül, 3. hogy felakasztják. Általában nincs az a cigány, aki szeretné, hogy ha a nyakán kenderzsinccgel kísértelneznék.

Este van csendes este a faluban. Az imára megkondult harangnak csengése már régen elhallgatott. A mezőről lehallszik az alvégre, felvégre a munkás menyecskek, legények, leányok nótaja. Aztán, hogy alkonyul, mindjobban cillallgat a Jál is, a dévaj magyar nóta.

Aki megdolgozott a mai kenyerért, mind mind pihenni tér. Csak egy-két sötét alak olálkodik sompolvog ott a falu alján. Az oláh cigányok. Vigyázzatok!

Ott az erdő alján, ugy élféltájban azután világ gyul, rözsztűz világa a cigány karavánál. Hej, ott vigan vannak, ma jó napjuk is volt. A menyecskek tyukokat, csirkéket kopposztanak, a nyáron malac sül, most már csakugyan hogy meleg lett. Majd csak bor is akad a jó peccenyéhez. A vén kártyavető banya rövidszaru pipán ugy fujja a füstöt, mintha Vezuv volna. A cigányember hanyatt fekszik a pázsi os fűvün s mellette három rajkó járja, ő meg veri a taktust s mondja a rigmust is hozzája:

Róka, róka táncolok,
Az eszedbe ráncolok.

Azután hajnal lesz. Kalmár András rohanva szalad a csendőrmesterhez:

— Ellopták a lovam, a keselyt meg a sárgát. Megért a kettő vagy ötszáz forintot.

Jött Kársz Márton is s szinte ugy lihgte:

— Elloptak a kocsim, azt a fédereset.

Akkor már nem vala se hire, se nyoma a cigánykaravának.

Magyar Gyula.

A Csákerényi gazdaságban három darab számfeletti jókarban levő 16 soros Universal Drill sorvetőgép, egy darab szelelő rosta es egy darab konkoly választó rosta jutányos áron eladó.

Sirolin Tüdobetegségek, hupulok, számar-köhöges, skrofulozis, influenza ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

„Roche” Mielhoegy értéketlen utáztatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svejc).

Kapható orvos rendelésre a gyógyszerüzletekben. — Ára 5 pengőcent 4.—-koron.